

למנוי נעילתו הוא דעמי, וספק רבני כבוד, ונראה דמכירה ליה כדכתיב'ן אבדמנא... על כן לרעה דלמיר הנאה עתה סמלי לעבור חפשי עבדה מעשה קא אחרין דבשלם עבירות יהרג ואל יעבור אפילו ממניין להנאה עלוה.

פרק חמישי

א כל אלו בית ישראל מצווין על קידוש השם הגדול הזה שני ונקדשו בתוך בני ישראל.

השם הגדול הזה שני ונקדשו בתוך בני ישראל. ומהורין שלא לחללו שני ולא החללו אח שם קדשי. כיצור. בשעה שיעמוד גוי ראגוס את ישראל לעבוד על אהות מכל מצוות האמורות בתורה או יהרגו ולא יהרג. שני במצוות אשר יעשה אותם האדם וזה בהם, ולא שימות בהם. ואם מת ולא עבר הרי זה מחתיב בנפשו: כ במה דברים אמורים בשאר מצוות חוץ מעבדה וזה וכן וגילוי ערות ושפיכות דמים. אבל שלש ע ירות אלו אם יאמר לו עבוד על אחת מהן או תהרג וכן יהרג ואל יעבור: כמה דברים אמורים בזמן שהגוי מתכוין להוצאת עצמו, כגון שאגוס לבנות לו ביתו כשבת או לבשל לו חבשילו, או אגוס אשה לכעלה וכיוצא בזה. אבל אם נתכוון להעבירו על המצוות בלבד, אם היה בינו לבין עצמו ואין שם עשרה מישראל יעבור ואל יהרג. ואם אגוס להעבירו בעשרה מישראל יהרג ואל יעבור. ואפילו לא נתכוון להעבירו אלא על מצוה משאר מצוות בלבד: ג וכל הדברים האלו שלא בשעת השמד. וכן אבל בשעת השמד, והוא כשיעמוד מלך רשע כבוכדנאצר וחביריו ויגורו שמד על ישראל לכטל דתם או מצוה מן המצוות, יהרג ואל יעבור אפילו על אחת משאר מצוות בין נאגוס בתוך עשרה בין נאגוס כגון לבין גרים [ה]:

למי הטעם הזה מקשר עמי ההלכות והוא ההלכה היותר נזולה מה הדר וכל מה שגלוה. והנה הלכות על זה. ואני לעבור עמי' דרך זה יקרא כל דתון (אם שיה) ר"ל תפארת אומר קען ופחתי נדה הן גרמי הלכות ור"ל למיר שאע"פ שהקפדות ויחזיקותיהם עסקה בדרשות מעולים שם הגרמים הסמליים. וקצ"ל הם דבר קל העקר. ומהנה נדה נקאל דבר שטור, אפ"כ אל כן גוסי הלכות, כלומר עיקרי תורה מדר הכרז הגדול הפסוק ליוסקים נכס. והקפדות ויחזיקותיהם אפ"כ שפוטם דברים מעולים מדר אים עקרים אלף כנס פרטות לזמנה הולדות שיה נזירה להקרא ההנה קחם לביט עקרי כפירות מלוחמי ימחק ודגול השמר הימן לעסקים סה ומקיימי מלוחמי:

פרק חמישי א-ג כל בית ישראל מצווין על קידוש השם וכו' עד בין נאגוס בתוך עשרה בין נאגוס כגון לבין הגרים. הכל כמבשרין פסק בן עשר ונורה (ג) אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחזק נחט וגמרו בעליית ביה טחא כלור כל עבירות שמתנה אלם אחרים לזעם עגור ולא תהרג יעבור ולא יהרג חוץ מעבדות וזה גלי ערות שפיכות דמים כי אחת רבי דעמי אמר רבי יוחנן אל טע אלף אלף בעות עשור אלף כשעם הכשר אפילו עגור קלה יהרג ואל יעבור כי אחת רבין אמר רבי יוחנן אפילו עגור בעות עשור לא אמרו אלף בעות אלף ככריתא אפילו מזהו קלה יהרג ואל יעבור אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן לין משהא פחות מעשרה גוי אים. ואמרו סה דעמיין שהיו ישראל שאלתו ונקדשו בתוך בני ישראל. והקשו סה ויהא אחר פרכאות האל, כלומר ונעלה לנו ולא מערה נעשה, אמר רבי אבהו קרקע עולם הויה, כלומר היא אינה ערבה ונעשה הוא ערבה סה מעשה, רבא אמר הנהא עמון שאלי וזהו לעמיתו דלמיר רבא גוי דלמיר להשקל קטול להשקתה, פי קאר עגור, כמנהא חזרי ליהיה ויה לא קטילה לן קטול ולא לקטילה עדי להרהר לקטילה ולא לקטול מעי

נקודות וציונים ה"ל כל בית ישראל מצווין על קידוש השם... אפ"כ הם דבר קל העקר. ומהנה נדה נקאל דבר שטור, אפ"כ אל כן גוסי הלכות, כלומר עיקרי תורה מדר הכרז הגדול הפסוק ליוסקים נכס. והקפדות ויחזיקותיהם אפ"כ שפוטם דברים מעולים מדר אים עקרים אלף כנס פרטות לזמנה הולדות שיה נזירה להקרא ההנה קחם לביט עקרי כפירות מלוחמי ימחק ודגול השמר הימן לעסקים סה ומקיימי מלוחמי:

לחם משנה

פ"ה ב כד"א בזמן שהגוי מתכוין להטות עצמו כגון שאגוס לבנות לו ביתו בשבת או לבשל לו חבשילו או אגוס אשה לברעלה וכיוצא בזה וכו', נראה דהויה פטיה, ונכרי הנה על סה הכולל ללא גלי ערות הוא ודכרזי דהמנין יל כמסוב סרב בית וספק (אמרי) ומשי' מורר להנאה עלוה, דלי כך הויה היא אהת אים הא ככל ערות הוא ואפילו להנאה עלוה אגור והכי כח רבתי כד"ל כגון שהגוי וכו' דמנעו להנאה עלוה ומהו, והיה אפשר למיר דלפני כשעת אים מיכרי

לחם משנה פ"ה ב כד"א בזמן שהגוי מתכוין להטות עצמו כגון שאגוס לבנות לו ביתו בשבת או לבשל לו חבשילו או אגוס אשה לברעלה וכיוצא בזה וכו', נראה דהויה פטיה, ונכרי הנה על סה הכולל ללא גלי ערות הוא ודכרזי דהמנין יל כמסוב סרב בית וספק (אמרי) ומשי' מורר להנאה עלוה, דלי כך הויה היא אהת אים הא ככל ערות הוא ואפילו להנאה עלוה אגור והכי כח רבתי כד"ל כגון שהגוי וכו' דמנעו להנאה עלוה ומהו, והיה אפשר למיר דלפני כשעת אים מיכרי

למך משנה

פ"ה ב כמה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מציו וציו וש"ך כו'. כמבשרין פסק בן עשר דף ע"ד ל"ד יוחנן אמר ר' שמעון בן יוחזק נחט וגמרו בעליית בית נחא כלור כל עבירות

פ"ה ב כמה דברים אמורים בשאר מצות חוץ מציו וציו וש"ך כו'. כמבשרין פסק בן עשר דף ע"ד ל"ד יוחנן אמר ר' שמעון בן יוחזק נחט וגמרו בעליית בית נחא כלור כל עבירות

הנהגות מיימוניות

[א] כתיב (פי' חזק) ומנעוה שאלתה ולא תחללי אים סיה תלמוד למיר וקדשתי אומיה טוביה מקור עלוק על קדושת שני ע"כ: [ב] היינו דווקא דאיה אלף איה קרקע עולם היא אלף לא מעשה מעשה כגון להביא ערובה עליה כדמנעוה בפרק בן סורר ומורה (והו' דמירך ויהא אהת פרהסיי האי ולא סירך גלי עריות היא אלף משום פרכאות פירך

ענינו דבר כבוד ומופת ומוכרין קען והסוכי כדום הקדש פ"ל כסס הבאין. והא דלמי' משי' דיה הליך ומה, פי' והקפ' להכיר שטות כרי לכבוש כמסקל'יה המלכות. לכל בערך פרנסת כח וי"ל דו נאגוס פרכים כיכנו פרכים מעין בן עזר איהו צדקה לליקים כך אורח מקום הוא מקום געורט שהגמלת של ליקים לזכותו דו ע"כ:

לחם, ויה דרבינו משה ויה לוי גי' ויהי' מנהא קדושת שגורי סה טען אהור וכל אהת אלף מלוח. פ"ל, כגון שמשא מנהא ויהי' מנהא ויהי' פי' טי' שספק טען פי' ויה אפ"כ איהו מלך מנהא ויהי' עלם חוץ לין פסקי' א' היה אלף יהיה חסדו אלף מכל ל:

Kiddush Hashem and Chillul Hashem in the Workplace

Rav Shmuel Marcus

קלח שערי שער רביעי תשובה 138

עם התשובה (יומא טו, ב).

וַיֵּשׁ עֶזְרָא אֲשֶׁר לֹא תִנְקָה הַנֶּפֶשׁ מִמֶּנּוּ וּבִלְתִּי טְהוֹרָה הִיא וְאֵינָה רְצוּיָה, עַד אֲשֶׁר הִמּוֹת יִפְרִיד בֵּינָהּ וּבֵין הַגּוֹף אֲשֶׁר חֲטָאָה בוֹ. כְּמוֹ שֵׁשׁ חָלִי שֶׁלֹּא יִנְקָה הַגּוֹף מִמֶּנּוּ כָּל הַיָּמִים. וְהוּא עֶזְרָא חֲלוּל־הַשֵּׁם, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה כב, יג) וְהָיָה שְׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה הָרַג בְּקָר וְשָׁחַט צֹאן וְגוֹ'. כִּי לֹא הָיוּ מְשֻׁגָּחִין עַל דְּבָרֵי הַנְּבִיאִים וְלֹא חֲרָדִים עֲלֵיהֶם, אֲבָל הָיוּ קוֹבְעִים בְּגִלּוּי וְהַקְהָל חֲכָרִים מִיָּנִי שִׁמְחָה. וְנֶאֱמַר עַל זֶה (שם טו, יד) אִם יִכְפַּר הָעֶזְרָא הַזֶּה לָכֵם עַד־תִּמְתּוּן. וְנֶאֱמַר (דברים ט, טו) וַיְהִי מִלְּעֵבִים בְּמִלְאֲכֵי הָאֱלֹהִים וּבַזִּים דְּבָרָיו וּמִתְעַתְעִים בְּנִבְאָיו עַד עֲלוֹת חֲמַתִּי בְּעַמּוֹ עַד־לְאִין מֵרְפָא.

וְגַם לְחָלִי הַזֶּה, אֲף־עַל־פִּי שְׁאִין לוֹ מֵרְפָא עַל דֶּרֶךְ שְׁאֵר הָעוֹנוֹת, יִמָּצֵא לוֹ מֵרְפָא אִם יַעֲזֹרְהוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ לְקֹדֶשׁ תּוֹרָתוֹ נֶגֶד בְּנֵי־אָדָם, וְלַהוֹדִיעַ לְבְנֵי־הָאָדָם גְּבוּרַת הַשֵּׁם וּכְבוֹד הַדָּר מְלֻכוֹתוֹ, וְטָר עוֹנֵו בְּרַב גְּדֹל כְּשֶׁרוֹן הַמַּעֲשֵׂה שֶׁהוּא בְּהַפֵּךְ מִן הַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר נִוְאֵל וְאֲשֶׁר חֲטָא בוֹ, כְּמֵאֲמַר הַרֹפְאִים עַל חֲלִי־הַגּוֹף, כִּי יִרְפָּא בְּהַפְכוֹ וְתַעֲלֶה אַרוֹכְתּוֹ בְּתַמּוּרָתוֹ. וְאָמַר שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ עָלָיו הַשְּׁלוֹם (משלי טו, ה) בְּחָסֵד וְאֱמֶת יִכְפַּר עֶזְרָא, וּבְאַרְנוּהוּ בְּשַׁעַר הָרָאשׁוֹן מִן הַתְּשׁוּבָה. וְעֵנִין 'אֱמֶת' שֶׁהַזְכִּיר - בְּאִוְרוֹ, שֶׁיְכִין הַחוּטָא לְבוֹ לְחִזְקָא יְדֵי הָאֱמֶת, וְלַעֲזוֹר לְמִבְקָשׁוֹ אֲמוּנָה, וְלַהֲסִיר הַשְּׁקָר וְהָעוּל. כִּי הוֹדְעַת הָאֱמֶת וְהַשִּׁיבוֹ לְבִצְרוֹן - כְּבוֹד אֱלֹהִים, כְּעֵנִין שֶׁנֶּאֱמַר (יומא כב, טו) דִּן־דִּין־עֵנִי וְאֶכְיֹן אֲזוּ טוֹב, הֲלֹא הִיא הַדְּעַת אֲתִי; וְנֶאֱמַר עַל רוֹדְפֵי הַשְּׁקָר (שם ט, ה) בְּמִרְמָה מֵאֲנֵו דְּעַת־אֲתִי. וְאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְזָרוּנָם לְבִרְכָה (בבבא ד, א) כְּעֵנִין הַרְדּוּסֵי שֶׁהָרַג אֶת הַחֲכָמִים וְשָׂאֵל עֲצָה (לְשִׁמְעוֹן בֶּן שִׁטְח) [לְכָבֵא בֶן בּוּטָא] אִם יֻכַּל לְרַפָּא לוֹ וְלַגְהוֹת מִמֶּנּוּ מְזוֹר. וַיֹּאמֶר אֵלָיו: אֲתָהּ כִּבְיַת־גֵּרוֹ שֶׁל עוֹלָם - לָךְ וְעֶסוֹק בְּאוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם וְהַשְׁתַּדֵּל בְּבִנְיַן בֵּית־הַמִּקְדָּשׁ!

אבות פרק ו קעה

עת, (ד): "וַיָּבִיִּים אֶל־גְּבוּל קָדְשׁוֹ, הֲרִזָּה קָנְתָהּ יְמִינוֹ".

משנה יא

כָּל מִה שֶׁבְּרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ, לֹא בְּרָא אֱלֹא לְכַבּוֹדוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (ישעיה מג, ט): "כָּל הַנִּקְרָא בְּשֵׁמִי וְלְכַבּוֹדִי בְּרָאתִיו, יַעֲרִתִּיו אֲף־עֲשִׂיתִיו"; וְאוֹמֵר (שנע"ט, יח): "הִ' יִמְלֹךְ לְעֹלָם וָעַד".

Kiddush Hashem and Chillul Hashem in the Workplace

Rav Shmuel Marcus

וַיֹּאמֶר אֱ־שִׁמּוֹעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְהוָה אֱ־לִהְיֶה וְהִישָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהִאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ בְּלִי־חֲקוּיוֹ בְּלִי־הַמַּחְלָה אֲשֶׁר־שִׁמְתִי בַּמִּצְרַיִם לֹא־אֲשִׁים עֲלֶיךָ

וַיֹּאמֶר אֱ־אִם קָבֵל תִּקְבֹּל לְמִימְרָא דְיִי אֱ־לִהְיֶה וְהִישָׁר בְּעֵינָיו תַּעֲשֶׂה וְהִאֲזַנְתָּ לְמִצְוֹתָיו וְשָׁמַרְתָּ בְּלִי־חֲקוּיוֹ וְחֲסַר בְּלִי קַנְיָהּ בְּלִי מַרְעִין דִּי שְׁנִיתִי בְּמִצְרַיִם לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ

רמב"ן

הולגו ומחילה: (כו) אם שמוע תשמע. זו קבלה, שיקבלו עליהם: תעשה. הוא נשייה: והאזנת. פניה לויס לקדקק בהם: כל חקיו. רברים שלין חלה גזירה נולך בלא שום טעם, וינס' מקנטר עליהם מה איסור באלו למה נאסרו, כגון לביטח כלאים ואכילת חזיר ומה אדומה וכיוצא בהם ויומא סו: תחומא יסן מקמ כגו: לא אשים עליך. ואם אשים הכי הוא כלל הוסמה

רמב"ן

ושוב מצאתי בילמדנו: ראה מה כתוב שם - יווררה די עץ. "ונראהו" לא נאמר אלא "ויורהו"; הורהו רבבו. כלומר, שהורהו ולמדו ורכבו של הקודש ברוך הוא, שהוא ממתיק המר במר.¹⁶⁶

(כו) אם שמוע תשמע לקול די אלהיה. פירש רבי אברהם: להבין טעם מה שצוה לעשות; "והישר בעיניו תעשה" - מצות עשה; "והאזנת למצותיו" - מצות לא תעשה.

← (ובמכילתא אמרו: "והישר בעיניו תעשה" - זה משא ומתן. מלמד שכל מי שנושא נותן באמונה

²⁶ He said, "If you hearken diligently to the voice of HASHEM, your God, and do what is just in His eyes, give ear to His commandments and observe all His decrees, then any of the diseases that I placed in Egypt, I will not bring upon you,

רמב"ן

רוח הבריות נחה דימנו מעלין עליו כאלו קיים כל החורה בלה¹⁶⁷. ועוד אבאר זה¹⁶⁸ בהגיעי אל פסוק "ועשית הישר והטוב" (רברים ג יח). אם יטיב עמי האל הטוב.

□ כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך. לשון נשייה. לא אשים עליך. ואם אשים¹⁶⁹ הכי הוא כאלו לא הושמו, כי אני די רופאך¹⁶⁹. והו מדרשו. ופשוטו כאנס שאומר אני הוא הרופא המזהירך שלא לאכול רברים המזהירים האנס להליו¹⁶⁹. עד כאן.

ואין פשוטו של מקרא שיהיה "רפאך" תואר¹⁶⁹. ואין דרך שיבטים האדון את עבדו. אם תעשה כל רצוני וחפצי לא אמית אותך בתחלואים רעים¹⁶⁹. ולא כן כל ההקטנות שבחורה.

Kiddush Hashem and Chillul Hashem in the Workplace

Rav Shmuel Marcus

תלמוד ירושלמי פסוק יצאנו ממצרים

רבים מאלהו אמר ליה ענה לה אבא אושעיה אורייתא גזרת דתנחומד התורה גורה עלי להחזיר לך אמרה המלכה בריה אלההון דיהודאי ברוך אלוקי היהודים.

ר' שמואל בר סוסרסאי סלק עלה לרומי אבדת גולקתא דילנית דידה ואשקתיה אבדה המלכה תכשיטים שלה, והוא מצאם. אפקת ברוח במדינתא הוציאה כרוח במדינה מאן דמקור לה גגו שלשים יומין וסב אכן ואכן מי שיחזיר לי בתוך לי יום, יום יקבל כן וכך. ומי שיחזיר בתוך שלשים יומין איתרין רישיה אתר לי ימים, אכרות את ראשו. לא חזרה גו שלשים יומין לא החזיר לה בתוך הל' יום. בתוך שלשים יומין חזרה החזיר לה אתר לי יום. ועשה זאת כדי להראות שלא החזיר מפני שרעה בפרס אלא מפני מצות השבת אבידה. אמרה ליה שאלה אותו המלכה לא היתת במדינתא האם לא היית במדינה כשהוצאתי את הברזא אמר לה אין ענה לה. הייתת אמרה ליה ולא שמעת קלא דברזא שאלה אותו, האם לא שמעת קול הברזא אמר לה אין ענה לה, שמעת. אמרה ליה ומה מר ומה אמר הברזא אמר לה מאן דמקור לה גו שלשים יומין וסב אכן ואכן בתוך שלשים יומין חזרה החזיר תוך לי יום יקבל כן וכך, ומי שיחזיר לאתר לי יום יכרת ראשו. אמרה ליה ולמה לא חזרתה גו שלשים יומין מדוע לא החזרת תוך לי יום אמר לה דלא תימרין בגין דחלמיה עבדיית אלא בגין דחלמיה דרדמנא ענה לה, שלא תאמרי שהחזרתי לך בכלל הפחד ממך, אלא בגלל הפחד מהקב"ה. אמרה לי בריה אלההון דיהודאי אמרה לו, ברוך אלוקי היהודים.

אלקסנדרוס מקורן סליק גבי מלכא קציא המלך אלכסנדר הלך אצל מלך חזרו הקמא ליה דחב סגין פספס סגין הראה לו הרבה זהב והרכה כסף. אמר ליה אמר אלכסנדר לאותו מלך לא דחבך ולא פספס אלא צדיק. לא אגיתת אלא מיהמי פרוקסין דידכון הויק ארתון ודבין הויק ארתון דייגין איני צריך לא לכספך ולא לזחכך, באני לראות את המנהגים שלכם וניצח אתם רבים דיניכם. עד הו עסוק עימיה עד שהיה מתעסק עמו אתא בר גש חר דאין עם חבירה בא אדם אחד לדון עם חבירו דבון חדא חלקא וחספתיה ואשקחון בה סימא דייגרי שקנה חלקת אדמה והאשפתה ונצח באשפת צורר דיגרים. אהן דזבין הוה מר זה שקנה אמר קיקילתא זבנית סימא לא זבנית אשפת קייתי, אוצר לא קייתי. אהן דזבין הוה מר זה שמכר אמר קיקילת' וכל דאית בה זבנית האשפת וכל מה שיש בה מכרתה עד דאינון עסיקין דין עם דין עד שהיו מתעסקים זה עם זה. אמר מלכא לחוד מיניקתה אמר המלך לאחור מהם אית לה בר דכר והאם יש לך בן זכר אמר ליה אין אמר לו כן אמר להקבירה אית לה ברת נוקבה אמר לחבירו, ויש לך בת נקבה אמר ליה אין אמר לו, כון אמר לון אספון דין לדין וסימא יהוי לתנחומדון אמר להם, תתחננו זה עם זה והארצו יהיה לשניכם.

גבין אמר רבי לעזר פינו מתניתא כך עלך ללמד את המשנה, מה שכתוב בן הכסא ולשולחני. מוזכר על גבי פסא שלו שיושב עליו, אבל אם מצא ליד הכסא שהשולחן מונח עליו, הרי אלו שלו, וכן מה שכתוב בן התיבה לחנוני. מוזכר ע"ג תיבה שלו.

שמעון בן שטח הוה עטיק בהיא ביהא היה מתעסק במסחר כותנא לפרנסתו אמרו ליה תלמידיו אמר לו תלמידיו ר' ארפי מינה ואנן זבנין לה חדא חמר ולית את לעו סגין הרפה מהסתורה ואנתו נקנה לך חמור ולא תצטרך להטריח עצמך כל כך. ואנן זבנין ליה חדא חמר מחד סירקאי ותלי ביה חדא חמר גלי הלכו וקט חמור אחד מישמעאלי אחד, והייתת מרגלית אחת תליה על צווארו. אתון לזביה אמרו ליה באו אצל רבם ואמרו לו מן ברוך לית את צדיק לעי תזבן מעכשיו היית לאתר שמיצאו את מרגלית האת, לא תצטרך להטריח עצמך ער. אמר לון למא אמר לתלמידיו מה קרה שלא אצטרך לעבוד יותר אמרו ליה זבנין לה חד חמור מחד סירקאי ותלי ביה חדא חמר גלי אמרו לו, קנינו לך חמור מישמעאלי, ומצאו מרגלית תליה על צווארו. אמר לון ונדע בה מקרה שאלו אתם, האם בעל החמור ידע מזה אמרו ליה לא ענו לו, הוא לא ידע אמר לון איתל חור אמר להם, לכו החזירו לו את הערגלית.

ממשיכה הגמרא במעשה, האם, לא מן אמר רב האנא גיבי ברי גולדון בשם רב התיבון קומי רבי השיבו התלמידים לפני רבי, הרי אפילו קמא דמר אפילו אם אנו טובים כמי שאומר גולדון של עפ"ם אסור כל עמא מזדיי אבל כולם מוחים שאבידתו מותרת וא"כ מדוע שמעון בן שטח אמר להחזיר את המרגלית ענה להם רבי מזה אתון סבדין מה אתם ורשבים שמעון בן שטח ברברין הוה האם ברבר היה רח' להרויח כסף? בעי הוה שמעון בן שטח מושמע בריה אלההון דיהודאי מאגר כל הדין עלמא שמעון בן שטח רצח לשנוע שהגרי יאמר ברוך אלוקי ישראל מכל שבר שבעולם, כי עריו יחקרש שמו של הקב"ה.

שואל הירושלמי וידיא אמרה דא ומהיכן למד שמעון בן שטח למהג כרי ענה הירושלמי מהמעשה שלפניו רבי חנינה מלשתי עי הדין עובדא רבי חנינה היה מעורב במעשה שלפניו רבין סביא זבנין חר ברי דחיסין מאילין דאיסרטוס וקי החכמים קט כר חיסים מאנשי העבא ואשקחון ביה חדא צורא דייגרי חזרונה לדון ומצאו בתוך החיסים צורר דיגרים החזירו להם אקריין אסרו אנשי העבא בריה אלההון דיהודאי ברוך אלוקי היהודים. אבא אושעיה איש טריקא והיה טובס, ופעם אחת באה המלכה לרוחץ עם ואיכזה תכשיטה, והוא מצאן והחזיר לה אמרה לה אמרה לו אהין לקן הרי הם שלך שובית בהם לי אהן מדה חשוב לי מה הם חשובים עלי אית לי טבין מינייה אית לי סגין מינייה יש עלי יותר טובים מאלה,

Kiddush Hashem and Chillul Hashem in the Workplace

Rav Shmuel Marcus

שי

ספר מצות גדול

ל"ח קנב

ותניא בספרי (מצא פסקא פרי) יכול לא יעשה אדם ליטרא רביע ליטרא סאה וחצי סאה חלמוד לומר גדולה (א) [ו]קטנה גדולה שמכשת את הקטנה. ומסקינן בפרק המוכר את הספינה (כ"ב צ. א) שטועין בני אדם ברובע, הילכך עושה אדם מרותיו סאה ותרקב, דהיינו חצי סאה, ורביע סאה, וקב וחצי קב ורובע הקב ותומן. פירוש (ושב"ס ג') ביצים מדה המחזקת שמינית הקב, וחצי תומן, הם ביצה ומחצה, ועוכלא, וכמה היא עוכלא אחר מחמשה ברובע, דהיינו ביצה וחומש ביצה, כך הגירסא בתוספתא (כ"ב פ"ה ה"ד) וכפירוש ר"ח, אבל לא יעשה קביים שלא יתחלף ברובע הסאה שהוא קב ומחצה ומכ"ס ה"ז, ומקשה התלמוד אם כן לא יעשה חצי תומן ועוכלא, שהן אינם יתירין וה על זה כי אם חומש וחצי חומש והוא פחות מרביע וכל שכן שנוח לטעות בהן שהרי העוכלא ששה חומשין ואם היה חצי תומן יתר שני חומשין מעוכלא אז היה יתר רביע והוא אינו יתר אלא חומש וחצי חומש כל זה פירושו ר"ח ועיקר (נ"ט ב"רש"ב פ"ה ד"ה ועוכלא), ומתירין דבמדות קטנות בקיאיין בני אדם ולא יבאו לטעות. וכן במדות הלח עושה הין וחצי הין ורביעית ההין לוג וחצי לוג [ו]רביעית הלוג [ו]שמינית הלוג, דהיינו חצי ביצה ורביע ביצה, וחצי שמינית, כך הגירסא בתוספתא (רשב"ם ר"ה וחצי ע"ט), אבל בספרים שלנו (כ"ב צ. א) גורס ואחד משמנה כשמינית ומדה זו שמה קורטוב וכן היא בתוספתא שלפנינו, ואמר רבי חיים כהן אבי אמי שזאת הגירסא עיקר מדגורסין כסוטה פרק קמא (ה. א) כל אדם שיש בו גסות הרוח עוכרתו קל וחומר מים ומה ים שיש בו כמה רביעיות הרוח עוכרתו אדם שאין בו אלא רביעית לא כל שכן פירוש רביעית דם, ואומר שם ותלמיד חכם צריך שיהא בו אחד משמנה בשמינית, ואם אין אנו גורסין כאן אחד משמונה כשמינית היכן מצא זה השיעור, ואומר אני שאין זה הוכחה שהרי זה השיעור במקום אחר בסוף תוספתא דתרומות (פ"ה ה"ד) גבי תרומת מעשר והבאתיה במצות התרומה (פ"ש ק"ד) וכן כמשנה בפרק כתרא דתרומות (מ"ח), /ומ"מ שמענו שהיא מדה כדברי זקני, ולא אסרו לעשות רביעית ההין ושלישית ההין אע"פ שמתחלפין זה בזה והואיל והיו במקדש מימות משה רבינו (רמב"ם שם ע"ש):

ע"י הגמ"י גניבה פ"ב אות א, ת"מ ולא סעי' ה.

אחד הנושא ונותן עם ישראל או עם הגוי עוכד ע"ז אם מדר או שקל בתסר עובר בלא חעשה וחי"ב להחזיר, וכן אסור להטעות את הגוי/ם/ בחשכון אלא ידקק עמו שנאמר וחשב עם קונהו ואף על פי שהוא כבוש תחת ידך קל וחומר לגוי שאינו כבוש תחת ידך, והרי הכתוב כלל כי תועבת ה' אלהיך כל עושה אלה כל עושה עול (ע"פ רמב"ם הל"ח). ואפילו לדברי האומר בפרק המקבל (כ"ב ק"א), כן שגולו של גוי מותר² זהו בגוי שצערנו לישראל ואף בזו אין הלכה כמותו, אבל בחנם אף הוא מורה³ שאסור לגזול הגוי, והקפידה תורה על גזל הרשעים כמו שנאמר (בראשית ו. יא) ותמלא הארץ חמס, וכן ראיתי בתוספתא דב"ק (פ"ה הל"ח) הגזול את הגוי חייב להחזיר לו /ו/חמור גזל הגוי מגזל יהודי מפני חילול השם:

ע"י גזילה פ"א הל' ב, הגמ"י אות א, גניבה פ"ז אות ב, ת"מ ולא סעי' א, שנט סעי' א

אמר רבי לוי (כ"ב פ"ח. ב) גדול עונשן של מידות [יותר] מעונשן של עויות [ומסיק שעירות איפשר בתשובה, כל זמן שלא הוליד ממזר אבל אם הוליד ממזר הרי זה מעוות לא יוכל לתקן כדאמרינן ביבמות פרק שני (כ"ב. ב), וגבי מדות שגזול את הרבים לא אפשר בתשובה דאינו יודע למי ישיב, ואף

1. לגוי, ד"ר. 2. של ישראל, ד"ר.

2. שם איתא דא"ע בלא חעשוק, וכפה"נ פירש רבינו דאין בזה איסור דרכנו וכ"מ בחו" פ"ו. ב ר"ה אלא.
3. ל"מ מקור לזה ואולי דעת רבינו שזה ככלל חילול השם או שזה ככלל דרכי שלום.

Kiddush Hashem and Chillul Hashem in the Workplace

Rav Shmuel Marcus

שמג

ספר מצות גדול

עשה ער

והוא שטעה מעצמו כיצד כגון שעשה הגוי חשבון וטעה וצריך שיאמר לו ישראל ראה שעל חשבונך אני סומך ואיני יודע אלא מה שאחה אומר [לי] אני נותן לך אבל להטעותו אסור שמא נתחנן הגוי לבדוקו ונמצא שם שמים מתחלל (עי' רמב"ם הל' ד, ה ובלח"מ). ובמעשה ידרב אשי (שם ותר"ה הכי) שאמר לשמש שלו להביא ענבים כולטין חוץ לגדר אם הם של גוי שמע גוי אחר אמר אם של גוי הם וכי מותר הוא אמר ליה גוי לוקח הדמים ישראל אינו לוקח הדמים פירש רבינו יצחק ישאמר לו האמת ולא לדחותו. [כבר דרשתי לגלות ירושלים אשר כספרד ולשאר גלויות ארום כי עתה שהארץ הגלות יחד מדאי יש לישראל להבדיל מהבלי העולם ולאחור בתורתו של הקב"ה שהוא אמת ושלא לשקר לא לישראל ולא לגוים ולא להטעותם בשום עניין ולקדש עצמם אף במותר להם שנאמר (צפניה ג, יג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא בפייהם לשון תרמית וכשיבא הקב"ה להושיעם יאמרו הגוים כדן עשה כי הם אנשי אמת וחורת אמת כפייהם אכל אם יתנהגו עם הגוים ברמאות יאמרו ראו מה עשה הקב"ה שבחר לחלקו גנבים ורמאים ועוד כתוב (הושע ב, כה) וזרעתיה לי בארץ כלום זרע אדם כור אחד אלא למצוא כמה כורים כך זרע הקב"ה [את] ישראל בארצות כדי שיתוספו עליהם גרים (ספתי"ס פ, ב) וכל זמן שהם מתנהגים בהן ברמאות מי ידבק בהם. והרי הקפיד הקב"ה על גול הרשעים שנאמר (בראשית ו, יא) ותמלא הארץ חמס. עוד אני מביא ראיה מירושלמי דפרק אלו מציאות (בי"מ דף ת, א) שאומר שם רבנין סביאי זבנין חר כרי דחטיין ואשכחן ביה צררא דוזזי והחזירום להם ואמרו הגוים כרין הוא אלהון דיהודאי, וכיצא ביה מספר שם מעשים הרבה מאכרת הגוים שהחזירום מפני קידוש השם:

עי' גולה ואכירה פ"א הי"ג, הגמ"י אות א, כ, ח"מ רנט סעי' א, רסו סעי' א, כ, שם סעי' ב, ובהיג אות ה.

עיקרי מצות השבת אכירה בפרק אל מציאות. ואומר שם (כ, ב) רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצרק שהמוצא אכירה בזוטו של ים ובשלוליתו של נהר שאינו פוסק אף על פי שיש בה סימן הרי זו של מוצאה שנאמר לכל אכירה אחיך אשר תאבד ממנו מי שאכורה ממנו ומצויה אצל כל אדם יצתה זו שאכורה ממנו ומכל אדם שזה ודאי נתייאש ממנה (לשון רמב"ם ה"ב):

עי' ח"מ רנט סעי' ג.

המאבד ממנו לדעת אין כ"ד נוקקין לו כיצד הניח פרתו כרפת שאין לה פתח ולא

ג. שהאמת אמר לו, ד"ר.

ליטפל בנכסיו ואעפ"כ מכאור שם שאם ירד קרוב לנכסיו כ"ד מטלקין אותו (וע"ש בילקוט שנוי נוסחאות בהוצאת פרנקל) ולפ"ו ולפמ"ש"כ שם הרמב"ם בה"ט על הדין הנ"ל דהוי אכירה מדעת ה"ה בר"ד כ"ד מונעים את המוצא שלא יוכה בה דאע"פ שב"ד אינם צריכים לטפל בה משום רהוי אכירה מדעת אכל חיבים למנוע שלא יגזול אדם אותה. והנה אם גם דעת רבינו כן צ"ל שמה שהוסיף על לשון הרמב"ם קאי גם על סוף דבריו דמה שכתב שאסור ליטול היינו שב"ד מונעים אותו. אולם רבינו בעשה צו (ומצוין בהערה *16) העתיק לשון הרמב"ם בהלכות נחלות הנ"ל ומש"כ הרמב"ם שם דהיא אכירה מדעת השמיט וי"ל דלא ס"ל דשם הוי אכירה מדעת, ולפ"ו אין ראיה משם דבאכירה מדעת כ"ד חייבים למנוע את המוצא שלא יטלנה לעצמו. ואולי זו היא כוונת רבינו במה שהוסיף כאן

2. לשון הרמב"ם, אבל להטעותו אסור, כיצד וכו'. וי"ל דקאי על טעה מעצמו אבל להטעותו בלא"ה אסור וכן פירש בכה"גרי"א סי' שמו"ט ס"ק ה וכו"מ בלח"מ. וממה ששינה רבינו סדר הדברים מבואר דהאיסור להטעותו הוא מפני ח"ה וכדעת רש"י וחו' בסוגיא, וע"ע בילקוט ש"ג במהדורת פרנקל.
3. לכאורה לא קאי אלעיל דהא הכא הוי גול ולא טעות וכ"ה בחו' שם וצ"ע למה הובא ד"ו כאן וכ"ה בהגמ"י שהביא ד"ו כאן. ואולי ס"ל דאף אי נימא דרב אשי ס"ל דגול עכו"ם מותר עכ"פ יש לאסור משום ח"ה אי לאו משום דאמר לו האמת שהיה בדעתו ליתן הדמים.
4. "ב"ד" ליתא ברמב"ם וצ"ב למה הוסיף רבינו ד"ו על לשון הרמב"ם. והנה הרמב"ם כתב בהלכות נחלות פ"ז הי"ח שמי שיצא לרעת והניח נכסיו אין כ"ד צריכים

א המצוה הראשונה שלא לעלות כמחשבה¹ שיש שום אלוה זולתי ה' שנאמר (שמות כ. ג.) לא יהיה לך אלהים אחרים על פני וימכרם מגין המצות ל"ח א), (מיכאן אסרה תורה הקיום והשיחוף אעפ"י שלא עבדך). ותניא במכילתא ויהו פרשה² לפי שנאמר לא תעשה לך פסל [וכל תמונה] (שם פסוק ד) העשוי כבר מניין שלא יקיים תלמוד לומר לא יהיה לך. ואין מקרא יוצא מידי פשוטו, ומלשון על פני דורש במדרש (ע"י מדר' במדבר פרשה ח. ד.)³ כפשוטו שאסור לשחף שם שמים ודבר אחר⁴, וזהו מה שהוא אומר שם⁴ אין מקרא יוצא מידי פשוטו (ע"י יראים ס"י רמג וחפ"י) ובפרק ארבע מיתות (סנהדרין סג. א.) שאומר שם שכל המשחף שם שמים ודבר אחר נעקר מן העולם שנאמר (שמות כב. יט) בלתי לה' לכדו, המקרא ההוא בא לעונש וזה לאזהרה. ואומר רבינו יעקב (שם ח"ד"ה כל) שמה שכתוב (במדבר כא. ז) כי דברנו בה' וכך, וכן חרב לה' ולגדעון (שופטים ז. ט) אין זה שיחוף לאלהות ואדנות:

ע"י יסודות פ"א הל' ה, שבעות פ"א הל' ב.

ב שלא לחלל את השם שנאמר (ויקרא כב. לב) לא תחללו את שם קדשי. וגרסינן במסכת יומא פרק אחרון (פ"א א.) עבר על מצות עשה ועשה תשובה אינו זו משם עד שמוחלין לו מיד שנאמר (ירמיה ג. כב) שובו כנים שובכים ארפא משובותיכם, עבר אדם על מצות לא תעשה ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר שנאמר (ויקרא טו. ל) כי ביום הזה יכפר עליכם, עבר אדם על כריתות ומיתות בית דין תשובה ויום הכפורים חולין ויסורי ממרקין שנאמר (תהלים פט. לג) ופקדתי כשבט פשעם ובנגעים עונם, אבל כל מי שיש בידו חלול השם תשובה ויום הכפורים ויסורי חולין ומיתה ממרקת, ועל זה נאמר (ישעיה כב. יד) ונגלה כאזני וגומר אם יכופר העון הזה לכם עד תמותן. ומפרש התם היכי דמי חלול השם אמר רבא⁵ כגון חלמיד חכם דשקיל בישרא /מבי מטבחיא/ ולא יהיב דמי לאלתה, ומעמידה במקום שאין דרך הטבח לשאול הקפותיו, רב נחמן בר יצחק אמר כגון דאמרי אינשי שרא ליה מריה לפלניא⁶ רבינא בר אבודימי אמר כגון תלמיד חכם שחביריו בושים מחמת שמועתו, מהלכה זו אתה למד שחלול השם קרוי תלמיד חכם שאינו נזהר במעשיו וגורם שאומרים עליו דופי. [ואני דרשתי לגליות ישראל כי [אותם] המשקרים לגוים וגונבים להם הם ככלל מחללי

ל"ח א:

א. כך מצאתי בסמ"ג ישן נחשן ויען כי סימני הספר (רמזי המצוה שרבינו כתבם) מורים עליו מלאני לבי להגיהו גם כן (גליון ר"ז).

ל"ח ב:

א. לפנינו, רב. ב. פריש ימחול לו רבונו לפלונו, כלומר שעשה דבר שחביריו צריכין לבקש מחילה עבורו, ד"ר. ג. לפנינו, יצחק בר"י ר"י נאי וע"ז פ"י רנב"י כגון וכו'.

ל"ח א

1. קטן בהערה וע"ע בביאור מהר"ו ומשי"כ שם.
 2. ע"פ ברית משה א"ח כו.
 3. כ"כ כיראים, ופירש שמקבלו באלהות בשיחוף ויש בו חיוב סקילה ובשיטתו הנ"ל כהערה 1. ולשיטת רבינו הנ"ל לכא' יחפרש להאמנה כשיחוף, אמנם צ"ע לפ"ז מה שמקשה רבינו מסוגיא דסנהדרין דין שיחוף ממקרא דבלתי הרי שם איירי כעבודה בשיחוף, וע"י ביאור מהר"ו ומשי"כ שם.
 4. כ"ה כיראים ס"י רמג ופ"י בתעפ"ד כונת רבינו ליראים.

1. וכ"כ הרמב"ם ביסודות פ"א ה"ז. ושניה רבינו מלשון היראים (שהמשך דבריו תמו על פיו) שכתב "לא תקבל באלהות" ומכאן לכא' שרבינו מפרש כרמב"ם שמפרש שלא יהי' במדעו שיש אלהים זולתו יתברך. וע"י בהשגת הרמב"ן כשה"מ ל"ח ה שפ"י כיראים, וכן פירש בפירושו לחורה וכך פירש עשה דאנכי, ורבינו כעשה א פירש כפירושו כאן, וע"י

ל

ספר מצות גדול

ל"ח ב

השם שגורמים שיאמרו הגוים אין תורה לישראל ואומר (צפניה ג יג) שארית ישראל לא יעשו עולה ולא ידברו כזב ולא ימצא כפיהם לשון תרמית] וחנן במסכת אבות (פ"ד מ"ד) כל המחלל שם שמים כסחר נפרעים ממנו בגלוי אחד שוגג ואחד מויד בחלול השם, ואין מקיפין בחלול השם וקידושין מ"א וע"ש בחב"ה א"ח, ובפרק קמא דקידושין (שם) אומר שאם היו עונותיו וזכויותיו מחצה על מחצה וחלול השם בכלל, העבירות מכרעת:

ע"י יסודות פ"ה הל' יא, תשובה פ"א הל' ד, כולה פ"א הל' ג הגמ"י א"ח א, ח"מ רטו סעי' א, שם סעי' ב בהג"ה.

ג כתוב בפרש"ח ראה (דברים יב, א) ונתצתם את מזבחותם ושברתם את מצבותם ואשריהם תשרפון באש ופסילי אלהיהם תגרעון ואבדתם את שמם מן המקום ההוא, וכתוב בסמוך (פסוק ד) לא תעשון כן לה' א-להיכם, ובספרי (ראה פסקא ו) דורש מכאן שהנותרין אכן אחת מן ההיכל או מן המזבח ומן העזרה שעובר בלא תעשה רבי ישמעאל אומר מניין למוחק אות אחת מן השמות המוקדשין שעובר בלא תעשה שנאמר ואבדתם את שמם וכתוב בתריה לא תעשון כן לה' א-להיכם, ובפרק שבעות העדות (שבעות לה, א) ובמסכת סופרים (פ"ד ה"א) מפרש השמות המוקדשין:

ע"י יסודות פ"ז הל' א, ב, כות הבחירה פ"א הל' י, ח"מ רעו סעי' ט.

כתוב בהלכות גדולות (דף קמ"א ב מערכין ג) כתב שם שלא במקומו, פירוש, במקום שאין ראוי ליכתוב, לא קריש כוליה גיליון דיריה כדתניא היה כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה הרי זה יגדל ויגנוז, פירוש יחתוך מקומו ויגנוז. מכלל זה אחת למד שאם כתב שם על יריעה (אחת) בס"ת או תפילין/ ואפילו בטעות שכל היריעה קדושה, ובלבד שנתכוון לכתוב שם, דבונה בעיני כדמוכח בפרק הבונה (שם ק"ה, ב) ובמסכת סופרים (פ"ה הל' ג) דתניא הרי שהיה צריך לכתוב את השם ונתכוון לכתוב יהודה וטעה ולא הטיל בו דל"ת שאומרים חכמים שאינו מקודש (ע"ש ידאים פ"י שם) אף בהעברת קולמוס² והביא הרוב רבי אליעזר ממ"ץ (יראי' שם) ראייה על זה מדקאמר כמועד קטן בפרק בתרא (כ"ה א) אמר רב הונא הרואה ספר תורה שנשרף חייב לקרוע שתי קריעות אחת על הגויל ואחת על הכתב שנאמר (ירמיה' ל"ב כ"ח) ויהי דבר ה' אל ירמיהו אחרי שרוף המלך את המגילה ואת הדברים באש, וכתוב שם למעלה (פסוק כ"ד) ולא קרעו בגדיהם המלך וכל עבדיו, מכלל דהיה להם לקרוע:

ע"י יסודות פ"ז הל' ג, חסילין פ"א הל' ט, אבל פ"ט הל' ט, י"ד רעו סעי' יג, ש"ך ס"ק יב, וחי' רע"א על ש"ך ס"ק יג, שם סעי' לו.

ד כתוב בפרשת ואחחנן (דברים י, טו) /ולא תנסו את ה' אלהיכם, פירוש שלא יאמר אדם אעשה מצוה זו ואראה אם אתברך, ובתענית פרק קמא (ט, א) מקשה עלה מדכת"ב (דברים י, כב) עשר תעשר

ל"ח ג

א. כ"ה ביראים, ובגמרא לפנינו, שנקרע. ב. כ"ה ביראים, ובפסוק ליתא.

ל"ח ד

דימתוך וזה עיקר ראייתו, דמוכח מזה דאין בו קדושה כלל, וע"י ש"ך י"ד ס"י רעו ס"ק יב, אמנם האר"ז הל', תפילין ס"י חקנו פ"י דג' מתלוקות בדבר ופסק בחכמים.
3. לעיל פירש בפירוש השני ברש"י דשם במקומו היינו הגליון, ומוכח דא"ס כפי זה מסוגיא דמועד קטן דיש קדושה בגליון לענין קריעה, ומה דא"י דשם הנכתב במקומו מקדש אף הגליון ולא כפי הראשון ברש"י.

1. ע"ש ערכין ברש"י פ' פירושים ופירושו כאן בפירוש השני.
2. משמע דעיקר הוראי' לחכמים, וצ"ע שהרי אף לר' יהודה אינו קדוש אלא משום כתב העליון ולכ"ע כתב תחתון אינו קדוש, והנראה כזה דבמסכת סופרים דעת ח"ק שימחוק ויכתוב השם ופליג ר"י ואמר כותב על גביו וחכמים אומרים אינו מן המוכתר, וא"כ י"ל דעת רבינו דחכמים היינו ח"ק וס"ל

של קידוש ה' — ראשית מאמצנו צריך להיות להגיע לגדר של קידוש ה' בתוך עצמנו. לעצמנו. הרי נאמר (סנהדרין צ"ט). "כל שאפשר לו לעסוק בחורה ואינו עוסק עליו נאמר כי דבר ה' בזה". שזהו גדר חילול ה' בינינו לבין עצמנו. ואם כן, עיקר קידוש ה' הוא לתקן חילול ה' בתוך עצמנו. רק אחר זה יכול האדם לעלות למדרגת קידוש שם שמים ברבים על טהרתה. ועיקר מצוה זו הוא לקדש את ה' בפני עשרה מישראל; דהיינו גדר "בפרהסיא" (עיין רמב"ם הלכות יסודי התורה, פרק ה', הלכה ב'). זוהי הדרגה הפשוטה, שנאמרה לכל ישראל — המצוה ללמד לעם ה' את אמונתו ית' וחיוב מצוותיו.

← **בעל המדרגה הגבוהה ביותר הוא זה שכבוד שמים גדול בעיניו כל כך, עד שמשתדל בכל יכלתו ומאודו למען יתקדש שם שמים גם אצל אומות העולם, כי כה גדולה אהבתו את ה' עד שרוצה שיכירוהו כל הבריות. זוהי מדרגת שמעון בן שטח שאמר, כשהחזיר את המרגלית שמצא על החמור שקנה מהגוי, דאגרא דכל הדין עלמא לא היה שוה בעיניו לעומת מה שאמר הגוי, בריך א-להא דשמעון בן שטח" וכו'. (ירושלמי בבא מציעא פ"ב ה"ה).**

מפני מה אנו רואים בתוכנו שהסדר הזה מהופך אצלנו? הרי אצלנו עיקר הרצון הוא לקדש שם שמים בפני העמים, ולא כלפי ישראל ללמד דעת תורה ואמונה, ומכל שכן לא כלפי עצמנו. התירוץ הוא, כמו שאמר גאון ישראל הגר"ם זצ"ל, ומובא בכתבי הגרש"ז זצ"ל, כי האדם חושב שמקדש שם שמים, אבל באמת הוא רודף אחר קידוש שם עצמו. וזה אשר נמצא בנו הרצון החזק להראות "כבוד ישראל" לעמים — כוונתנו לכבוד עצמנו.

מתוך שלא לשמה

"מתוך שלא לשמה בא לשמה". אולם צריך לדעת, שאם האדם לא ישתדל לכוון את מעשיו על מנת להתקרב אל ה' לשמה, מעצמו לא יבא. אפשר לאדם להרבות במצוות וכמעשים טובים כל ימי חייו, ולא לזוז אף במשהו לכיוון הפנימיות, וה"שלא לשמה" שלו ישאר בלי שינוי.

נאמר באנגליה, בשנת חש"ו.